

Broj: 02-05-1720-6/12
Sarajevo, 02.02.2012. godine

Na osnovu čl. 22. i 24. stav 4. Zakona o Vladi Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj: 24/03 - Prečišćeni tekst), Vlada Kantona Sarajevo, na **53.** sjednici održanoj **02.02.2012.** godine, donijela je sljedeći

ZAKLJUČAK

1. Usvaja se Izvještaj o stanju u prostoru za 2011. godinu na bazi praćenja realizacije dugoročnih usmjerenja Prostornog plana Kantona Sarajevo za period od 2003. do 2023. godine sačinjen na osnovu Odluke o provođenju Prostornog plana Kantona Sarajevo („Službene novine Kantona Sarajevo“ broj: 26/06), Uredbe o jedinstvenoj metodologiji za izradu planskih dokumenata („Službene novine Federacije BiH“, br. 63/04 i 50/07) i Zaključka Vlade Kantona Sarajevo broj: 02-05-18978-12.1/11 od 02.06.2011. godine.
2. Izvještaj iz tačke 1. ovog Zaključka se dostavlja Skupštini Kantona Sarajevo informativno.
3. Ovaj Zaključak će se objaviti u "Službenim novinama Kantona Sarajevo".

P R E M I J E R

Fikret Musić

Dostaviti:

1. Predsjedavajuća Skupštine Kantona Sarajevo
2. Skupština Kantona Sarajevo
3. Premijer Kantona Sarajevo
4. Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okoliša
5. Zavod za planiranje razvoja Kanton Sarajevo
(putem Ministarstva prostornog uređenja i zaštite okoliša)
6. Zavod za informatiku i statistiku Kantona Sarajevo
(putem Ministarstva prostornog uređenja i zaštite okoliša)
7. Za objavu u "Službenim novinama Kantona Sarajevo"
8. Evidencija
9. A r h i v a

**ZAVOD ZA PLANIRANJE
RAZVOJA KANTONA SARAJEVO**

**IZVJEŠTAJ O STANJU U PROSTORU
ZA 2011. GODINU NA BAZI PRAĆENJA REALIZACIJE
DUGOROČNIH USMJERENJA
PROSTORNOG PLANA KANTONA SARAJEVO ZA PERIOD OD
2003. DO 2023. GODINE**

**DIREKTOR:
mr.sc. Fahrudin Đuzo**

Sarajevo, decembar/prosinac 2011.g.

Sadržaj

	UVOD	
I	PLANSKA DOKUMENTACIJA	3
	1. Prostorno planska dokumentacija	3
	2. Usklađivanje dokumenata prostornog uređenja - urbanistički planovi	3
	3. Područja posebnih obilježja Kantona Sarajevo	4
	4. Provedbeno planska dokumentacija	4
	5. Korekcija planova u 2011. godini	6
	6. Dostavljeni i obrađeni zahtjevi (stručna i konsultativna mišljenja)	6
	7. Zahtjevi dostavljeni kao inicijativa za izmjenu važećeg Prostornog plana Kantona Sarajevo za period od 2003. do 2023. godine	7
II	REZULTATI PRAĆENJA RAZVOJNO-PLANSKIH OBLASTI IZ PROSTORNOG PLANA	10
	1. Prirodni izvori i uslovi	10
	2. Stanovništvo	16
	3. Privreda	16
	4. Stanovanje i stambena izgradnja	20
	5. Društvena infrastruktura	20
	6. Poljoprivredno zemljište i šume i šumska zemljišta	20
	7. Kulturno – historijsko i prirodno naslijeđe	21
	8. Saobraćaj i veze	22
	9. Hidrotehnika	23
	10. Energetika	26
	11. Zaštita i unaprijeđenje okoliša	27
	12. Zaštita stanovništva i dobara	29
	13. Komunalni objekti i površine	30
	14. Studije za potrebe izrade Izmjena i dopuna Prostornog plana Kantona Sarajevo za period 2003. do 2023. godine	30

UVOD

Članom 2. stav 1. Zakona o prostornom uređenju („Službene novine Kantona Sarajevo“, br. 7/05) utvrđeno je da su poslovi prostornog i urbanističkog planiranja od posebnog interesa za Kanton Sarajevo.

Odlukom o provođenju Prostornog plana Kantona Sarajevo za period od 2003. godine do 2023. godine („Službene novine Kantona Sarajevo“, br. 26/06), članom 139. definisana je obaveza izrade izvještaja o stanju u prostoru za najmanje dvogodišnji period.

Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo, kao Nosilac izrade Plana je institucija koja u okviru svoje redovne kontinuirane aktivnosti planiranja i uređenja prostora, a na temelju monitoringa, za najmanje dvogodišnji period, izrađuje Izvještaje o stanju u prostoru.

I PLANSKA DOKUMENTACIJA

1. Prostorno planska dokumentacija

Stručnom analizom svih relevantnih pokazatelja, datih kroz prethodne Izvještaje o stanju u prostoru, uvidom u rezultate u međuvremenu završenih studija, urađenih za potrebe Prostornog Plana kao i prikupljanjem inicijativa lokalnih zajednica za prioritetno usaglašavanje sa novonastalim potrebama, Zavod je izvršio pripreme za donošenje Odluke o pristupanju Izmjena i dopuna Prostornog plana Kantona Sarajevo za period od 2003. do 2023. godine.

Skupština Kantona Sarajevo, na sjednici održanoj 31. marta 2010. godine, donijela je Odluku o pristupanju izradi Izmjena i dopuna Prostornog plana Kantona Sarajevo za period od 2003. do 2023. godine prema kojoj se Izmjene i dopune rade se u dvije faze i to: „A“ faza i „B“ faza.

Skupština Kantona Sarajevo je donijela: Odluku o usvajanju „A“ faze Izmjena i dopuna Prostornog plana Kantona Sarajevo za period od 2003. do 2023. godine i Odluku o provođenju „A“ faze Izmjena i dopuna Prostornog plana Kantona Sarajevo za period od 2003. do 2023. godine („Službene novine Kantona Sarajevo“, br. 4/11).

Izrada „B“ faze – Izmjena i dopuna Prostornog plana Kantona Sarajevo za period od 2003. do 2023. je u toku, a radi se u granicama cjelovitog obuhvata Kantona Sarajevo.

Završena je Analitičko-dokumentaciona osnova, usvojena je na Savjetu Plana i dostavljena je Ministarstvu za prostorno uređenje i zaštitu okoliša.

2. Usklađivanje dokumenata prostornog uređenja - urbanistički planovi

Prostornim planom Kantona Sarajevo za period od 2003. do 2023. godine utvrđene su nove granice urbanih područja. Važeći Urbanistički planovi urbanih područja nisu stavljeni van snage, a u koliziji su sa navedenim Prostornim planom i evidentna neusklađenost predstavlja problem za njihovo provođenje.

Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo je izvršio pripreme za donošenje Odluke o pristupanju izradi Urbanističkog plana za urbano područje Sarajevo (Stari Grad, Centar, Novo Sarajevo, Novi Grad, Ilidža i Vogošća) za period od 2010. do 2023. godine kao izuzetno važnog prostorno planskog dokumenta kojim bi se izvršilo usklađivanje sa Izmjenama i dopunama Prostornog plana Kantona Sarajevo za period od 2003. do 2023. godine.

Kašnjenje u pokretanju procedure izrade urbanističkih planova je prvenstveno uzrokovano nedostatkom finansijskih sredstava.

3. Područja posebnih obilježja Kantona Sarajevo

Za područja posebnih obilježja definisana Prostornim planom Kantona Sarajevo za period od 2003. do 2023. godine, utvrđena je obaveza izrade prostornih planova. Do sada su za dva objekta prirodnog naslijeđa, kategorije spomenik prirode i zaštićeni pejisaž urađeni i usvojeni Planovi, a to su:

- Prostorni plan posebnog područja prirodnog naslijeđa „Vodopad Skakavac“ („Službene novine Kantona Sarajevo“, br. 32/09) i
- Prostorni plan područja posebnih obilježja Zaštićeni pejisaž „Bijambare“ („Službene novine Kantona Sarajevo“, br. 23/09).

Također treba istaći da je:

Za Područje posebnih obilježja „Park šuma Žuč sa memorijalnim kompleksom“ - prijedlog Programa i plana aktivnosti za pripremu i izradu Prostornog plana područja posebnog obilježja „Park šuma Žuč sa memorijalnim kompleksom“ (dopis broj: 02-23-3313/1-08) dostavljen je Ministarstvu prostornog uređenja i zaštite okoliša. Do danas nije se pristupilo donošenju Odluke o izradi Plana jer nisu obezbjeđena sredstva za njegovu izradu.

Igman, Bjelašnica, Treskavica i kanjon Rakitnice (Visočica) područja posebnih obilježja od značaja za Federaciju Bosne i Hercegovine - masivi planina Igman, Bjelašnica, Visočica, Rakitnica i Treskavica koji se nalaze u granicama Kantona Sarajevo, predstavljaju dio obuhvata objekta prirodnog naslijeđa za koja je Federalno Ministarstvo prostornog uređenja donijelo pravni akt - Odluku o utvrđivanju Igmana, Bjelašnice, Treskavice i kanjona Rakitnice (Visočica) područjem posebnih obilježja od značaja za Federaciju Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, br. 8/05) i Odluku o izmjenama Odluke o utvrđivanju Igmana, Bjelašnice, Treskavice i kanjona rijeke Rakitnice (Visočica) područjem posebnih obilježja od značaja za Federaciju Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, br. 66/08).

Donesena i Odluka o pristupanju izradi Prostornog plana područja posebnih obilježja od značaja za Federaciju Bosne i Hercegovine – Igman, Bjelašnica, Treskavica i kanjon rijeke Rakitnice (Visočica) za period od 2007. do 2027. godine („Službene novine Federacije BiH“, br. 11/09). Potrebno je izvršiti usaglašavanje granice područja posebnog obilježja sa granicom spomenika prirode „Vrelo Bosne“, kao i Prostornim planom utvrđenim ostalim granicama (utvrđenom organizacijom prostora: granica urbanog područja, granice namjene površina i slično).

4. Provedbeno planska dokumentacija

Rezultat provođenja Prostornog plana Kantona Sarajevo za period 2003. do 2023. godine je i pristupanje izradi i donošenju provedbenih planova prostornog uređenja, odnosno Regulatornih planova i Urbanističkih projekata.

Realizacija usmjerenja iz Prostornog plana Kantona Sarajevo odražava se kroz izradu provedbenih planova u sljedećim pokazateljima za 2011. godinu:

Provedbeni planovi za 4 gradske općine (Stari Grad, Centar, Novo Sarajevo i Novi Grad) za koje je Nosilac pripreme Gradonačelnik

a)	Usvojeni planski dokumenti
1	RP „LOGAVINA“
2	RP „POFALIĆI“
3	RP „VELEŠIĆI“
4	RP „ALIPAŠIN MOST VII“
5	RP „BUĆA POTOK“
6	IZMJENE I DOPUNE RP „CENTAR NOVO SARAJEVO“

b)	Donesene odluke o pristupanju izradi provedbenih planskih dokumenata u 2011. godini	
1	RP „MAHMUTOVAC“	
2	RP „PAROMLINSKA“	
3	IZMJENE I DOPUNE RP „CENTAR NOVO SARAJEVO“	
4	UP „JEZERINE POLJINE“	
c)	Regulacioni planovi koji su u fazi izrade i donošenja:	
1	RP „MAHALE-KOVAČI“	
2	RP „MAHALE-MEDRESE	
3	RP „ZETRA“	
4	RP „BJELAVE - ČEKALUŠA	
5	RP „BJELAVE – MEJTAŠ“	
6	RP „KOŠEVSKO BRDO“	
7	RP „CIGLANE“	
8	RP „BREKA“	
9	RP „KOVAČIĆI“	
10	RP „KOVAČIĆI CENTAR“	
11	RP „VRACA“	
12	RP „BUĆA POTOK II“	
13	RP „BOLJAKOV POTOK“	
14	RP „VITKOVAC“	
15	RP „BRIJEŠĆE“	
16	RP „PARK-ŠUMA MOJMILO“	
17	RP „AHATOVIĆI“	
18	RP „MAHMUTOVAC“	
19	RP „PAROMLINSKA“	
20	IZMJENE I DOPUNE RP „CENTAR NOVO SARAJEVO“	
	Urbanistički projekti koji su u fazi izrade i donošenja:	
21	IZMJENE I DOPUNE UP „TRG MEĐUNARODNOG PRIJATELJSTVA“	
22	UP „TRG SOLIDARNOSTI A FAZA ALIPAŠINO POLJE“	
23	UP „SPOMEN OBILJEŽJE PAPI IVANU PAVLU II“	
24	UP „CENTROTRANS – ALHOS“	
25	UP „ŠENOINA PASAŽ – I FAZA – VRANICA“	
26	UP „ČENGIĆ VILA I“	
27	UP „POSLOVNO-TRGOVAČKI CENTAR BOSNA AUTO“	
28	UP „JEZERINE POLJINE“	

Provedbeni planovi za Općinu Ilidža

b)	Donesene odluke o pristupanju izradi provedbenih planskih dokumenata u 2011. godini	
1	RP „BLAŽUJ“	
2	IZMJENE I DOPUNE „STUP NUKLEUS“	
c)	Regulacioni planovi koji su u fazi izrade i donošenja:	
1	RP „OTES“	
2	RP „AZIĆI“	
3	RP „DONJI KOTORAC“	
4	RP „PRIVREDNA ZONA HRASNICA“	
5	RP „CENTAR ILIDŽA“	
6	RP „BLAŽUJ“	
7	IZMJENE I DOPUNE „STUP NUKLEUS“	
	Urbanistički projekti: koji su u fazi izrade i donošenja	
8	UP „DETONO KAMENJAČE“	

Provedbeni planovi za Općinu Ilijaš

c)	Regulacioni planovi koji su u fazi izrade i donošenja:	
1	RP „BANOVAC“	
2	RP „PODLUGOVI I“	
3	RP „PODLUGOVI II“	
4	RP „SREDNJE“	
5	RP PDI „BOSNA“	

Provedbeni planovi za Općinu Vogošća

a)	Usvojeni planski dokumenti u 2011. godini	
1	IZMJENA I DOPUNA UP „SOLARIS-VOGOŠĆA“	

Provedbeni planovi za Općinu Hadžići

c)	Regulacioni planovi koji su u fazi izrade i donošenja:	
3	RP „BOSNIĆ POLJE“	
4	RP „HADŽIĆI“	

Provedbeni planovi za Općinu Trnovo

a)	Usvojeni planski dokumenti u 2011. godini	
1	PLAN PARCELACIJE ILOVICE	

5. Korekcija planova u 2011. godini

Tokom 2011. godine urađeno i usvojeno je 9 korekcija na važećoj planskoj dokumentaciji.

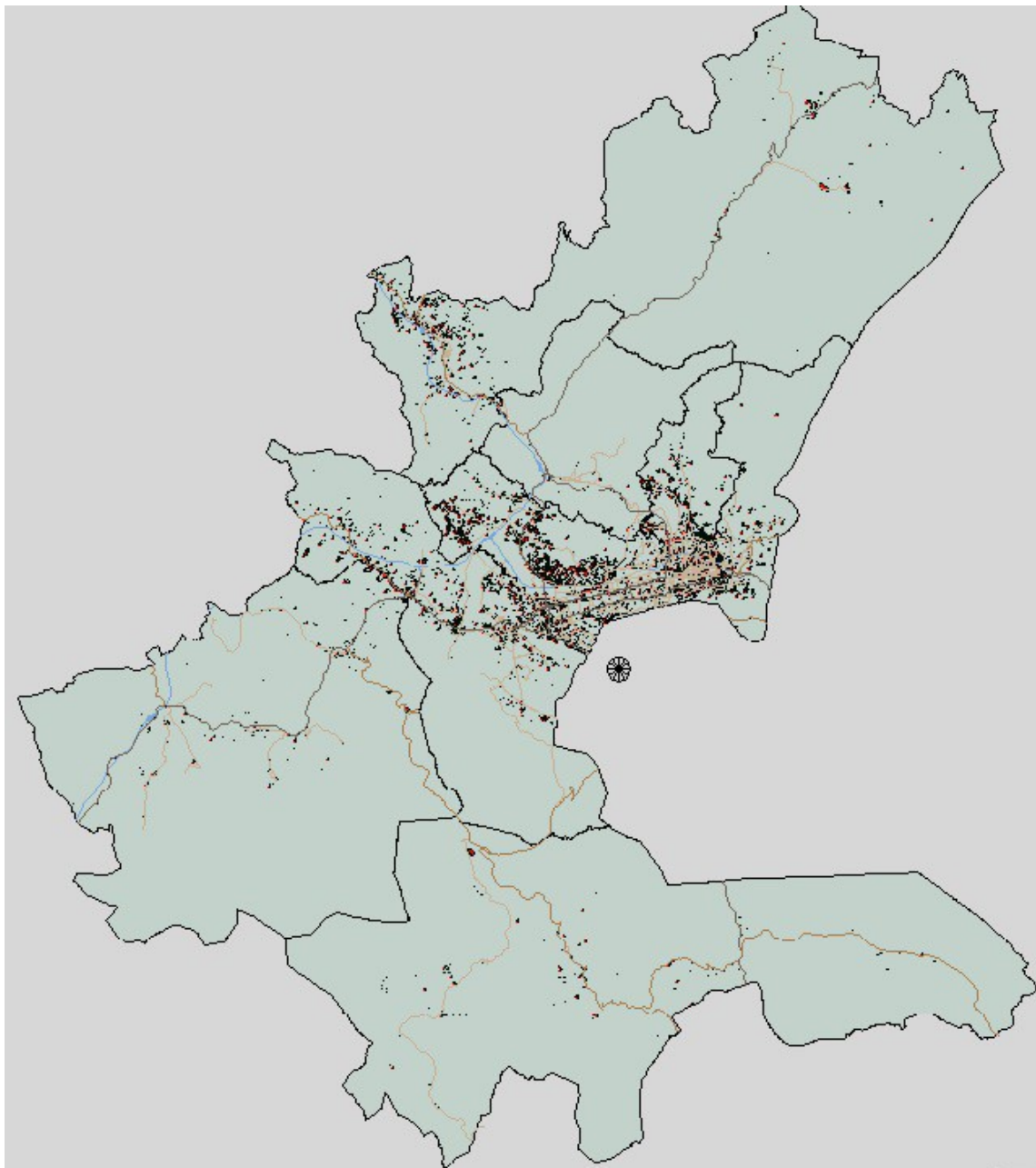
6. Dostavljeni i obrađeni zahtjevi (stručna i konsultativna mišljenja)

Unos stručnih mišljenja za općine Kantona Sarajevo u bazu podataka preko aplikacije Stručna mišljenja firme SL-KING, u Zavodu za Planiranje krenulo je u januaru 2007. godine, a ukupno do sada (kraj 2011. godine) u bazu podataka uneseno je 11.000 „Stručnih mišljenja“

U 2011. godini u Zavodu za planiranje razvoja Kantona Sarajevo obrađeno je 968. „Stručnih mišljenja“.

7.

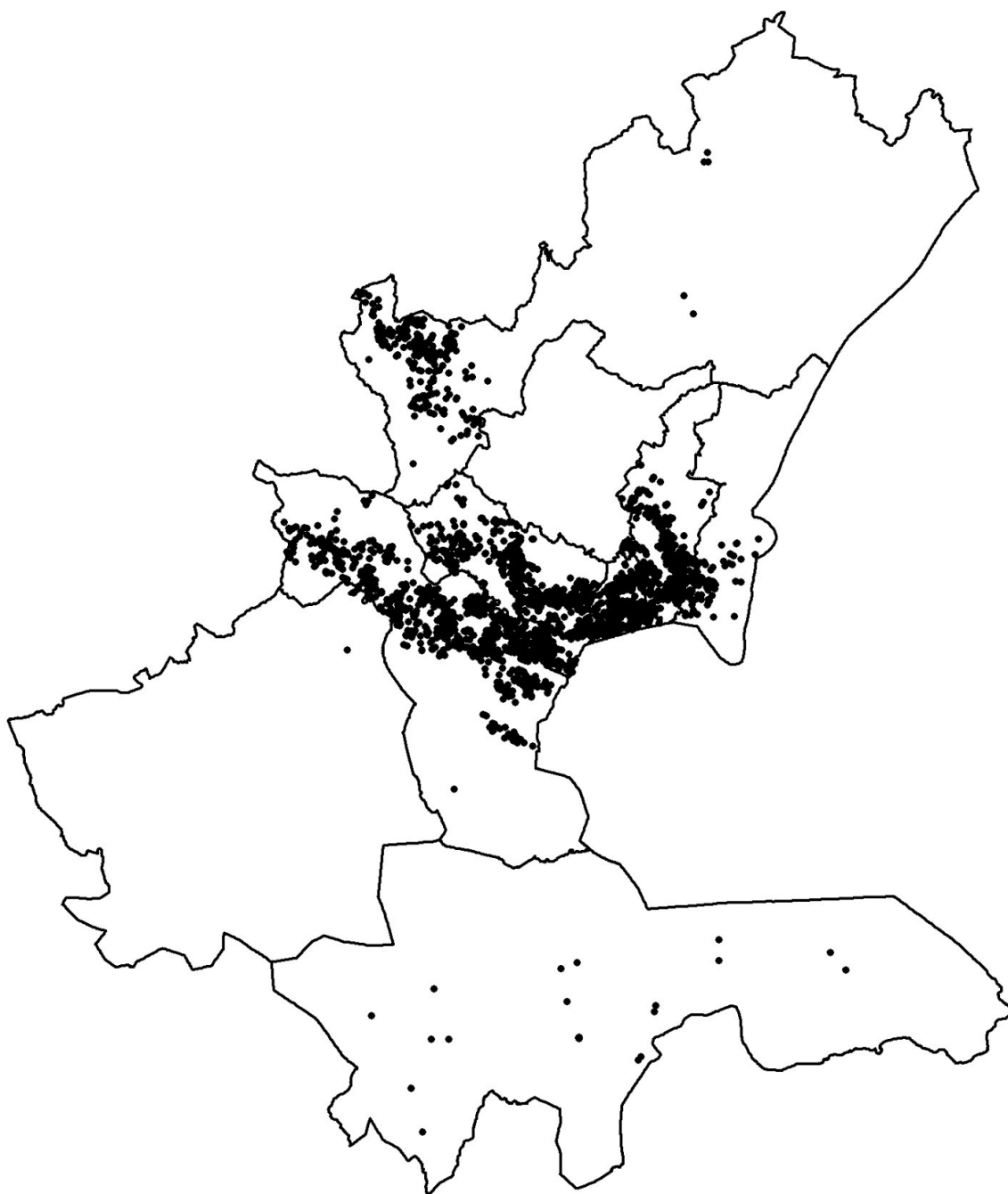
Za
h-

tjevi dostavljeni kao inicijativa za izmjenu važećeg Prostornog plana Kantona Sarajevo za period od 2003. do 2023. godine

Zavodu za planiranje razvoja Kantona Sarajevo, kao Nosiocu izrade prostorno-planske dokumentacije, tokom 2011. godine dostavljeno je ukupno 127 zahtjeva kao inicijative za izmjenu važećeg Prostornog plana Kantona Sarajevo za period od 2003. do 2023. godine (kolizija sa namjenom definisanom razvojno-planskom dokumentacijom).

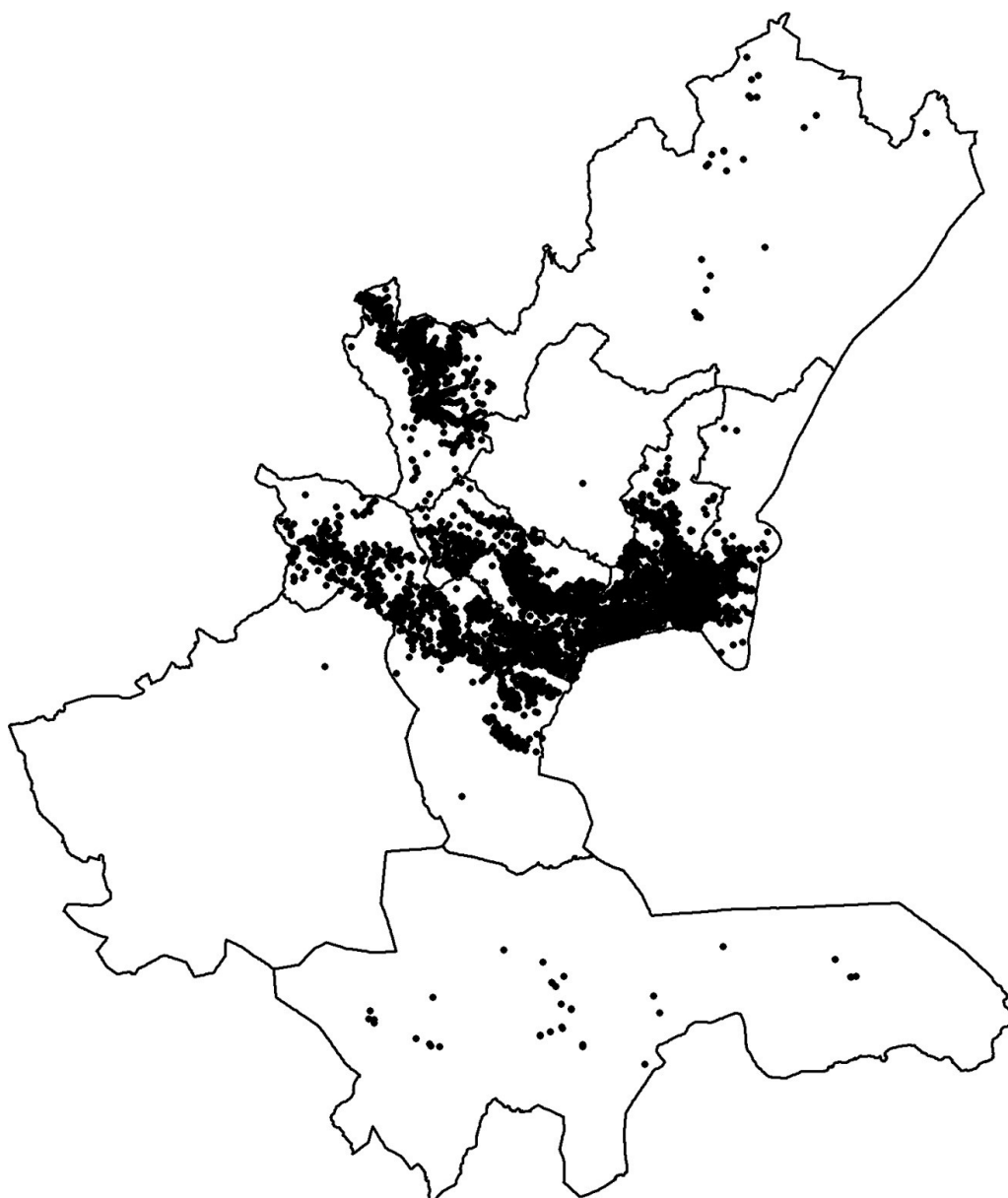
Ukupan broj izdatih građevinskih dozvola koje su unesene u bazu podataka je 3.025. Tokom 2011. godine u bazu podataka uneseno je 747 izdatih građevinskih dozvola.

Dostavljene građevinske dozvole, unesene u bazu podataka, dobivene su od sljedećih općina:

- Općina Centar:	67
- Općina Stari Grad:	57
- Općina Novi Grad:	193
- Općina Novo Sarajevo:	89
- Općina Ilidža:	281
- Općina Ilijaš:	51
- Općina Trnovo:	9

Do sada je u bazu podataka unesena ukupno 9.361 urbanistička saglasnost, dok je tokom 2011. godine dostavljeno u Zavod za planiranje i uneseno u bazu podataka 1.823 urbanističke saglasnosti.

Dostavljene urbanističke saglasnosi, unesene u bazu podataka, dobivene su od sljedećih

Općina:

- Općina Centar:	221
- Općina Stari Grad:	277
- Općina Novi Grad:	571
- Općina Novo Sarajevo:	185
- Općina Ilidža:	505
- Općina Ilijaš:	51
- Općina Trnovo:	13

Zavod nema podatke o izdatim urbanističkim saglasnostima i građevinskim dozvolama za područja općina Vogošća i Hadžići.

II REZULTATI PRAĆENJA RAZVOJNO-PLANSKIH OBLASTI IZ PROSTORNOG PLANA

1. Prirodni izvori i uslovi

Geografski položaj

Br.	Kanton Općina	Površina u km ²	Dužina granice u km	Geografske koordinate					Rastojanje sjever-jug u km	Rastojanje istok-zapad u km	Geografska regija
				φ min	Λ min	φ max	Λ max	Centroid			
1.	KANTON SARAJEVO	1.268	303,5	43°35'14" N	18°0' 26" E	44°7' 18" N	18°37' 58" E	φ 43°49'55" Λ 18°20'04"	62	52,5	Sarajevska regija
2.	OPĆINA CENTAR	32,9	43,3	43°50'39" N	18°23'19" E	43°57' 14" N	18°27' 24" E	φ 43°54'1" Λ 18°25'20"	12,2	5,5	Sarajevska regija
3.	OPĆINA HADŽIĆI	272,8	88,8	43°41'20" N	18°0' 26" E	43°51' 53" N	18°16' 51" E	φ 43°46'18" Λ 18°9'6,7"	19,6	22,1	Sarajevska regija
4.	OPĆINA ILIDŽA	136,8	81,4	43°44'4" N	18°9' 39" E	43°55' 10" N	18°21' 26" E	φ 43°49'27" Λ 18°16'42"	20,5	17,0	Sarajevska regija

5.	OPĆINA ILJAŠ	308,5	140,1	43°53'53" N	18°12' 56" E	44°7' 18" N	18°36' 59" E	φ 44°0'40" Λ 18°26'9,5"	25,0	32,1	Sarajevska regija
6.	OPĆINA NOVI GRAD	47,3	46,8	43°49'15" N	18°15' 18" E	43°54' 54" N	18°22' 59" E	φ 43°52'14" Λ 18°19'24"	10,4	10,3	Sarajevska regija
7.	OPĆINA NOVO SARAJEVO	9,2	18,5	43°50'10" N	18°22' 12" E	43°52' 39" N	18°24' 59" E	φ 43°51'23' Λ 18°23'34'	4,6	3,7	Sarajevska regija
8.	OPĆINA STARI GRAD	49,4	49,5	43°49'34" N	18°25' 15" E	43°57' 58" N	18°31' 20" E	φ 43°53'57' Λ 18°27'56'	15,6	8,2	Sarajevska regija
9.	OPĆINA TRNOVO	339,5	120,4	43°35'14" N	18°10' 17" E	43°44' 51" N	18°37' 58" E	φ 43°40'38' Λ 18°22'43'	17,9	37,4	Sarajevska regija
10.	OPĆINA VOGOŠĆA	71,7	56,4	43°52'21" N	18°17' 28" E	43°58' 56" N	18°27' 2" E	φ 43°55'36' Λ 43°55'36'	12,2	12,8	Sarajevska regija

Geomorfološke karakteristike terena

Br.	Kanton Općina	Nagibi terena u %							Orijentacija terena u %				
		0-10	10-20	20-30	30-40	40-50	> 50	0-45	ravan	sjever	istok	zapad	jug
1.	KANTON SARAJEVO	15,0	16,0	19,4	18,3	13,4	17,9	76	8,8	34,1	12,5	11,9	32,7
2.	OPĆINA CENTAR	12,7	18,0	17,7	15,0	12,0	24,6	69,5	6,8	27,7	6,6	17,2	41,7
3.	OPĆINA HADŽIĆI	11,1	15,3	20,4	20,7	15,2	17,3	75,8	5,7	40,1	13,8	13,0	27,4
4.	OPĆINA ILIDŽA	37,4	18,0	17,1	12,6	7,7	7,2	89,4	28,0	28,8	13,3	7,8	22,1
5.	OPĆINA ILIJAŠ	14,6	18,8	19,2	16,4	11,9	19,1	75,3	7,2	35,3	12,3	13,6	31,6
6.	OPĆINA NOVI GRAD	36,5	15,9	21,4	15,6	7,1	3,5	93,7	22,8	18,3	8,1	11,4	39,4
7.	OPĆINA NOVO SARAJEVO	40,7	18,9	20,4	13,2	5,0	1,8	96,4	25,1	25,4	7,6	9,5	32,4
8.	OPĆINA STARI GRAD	7,0	18,4	25,4	19,2	11,7	18,3	76,4	3,9	36,2	7,3	11,9	40,7
9.	OPĆINA TRNOVO	8,1	13,2	19,3	21,3	16,6	21,5	70,8	4,2	34,6	13,2	10,6	37,4
10.	OPĆINA VOGOŠĆA	9,6	13,2	16,5	18,3	16,3	26,1	66,1	4,2	27,3	14,3	12,9	41,3

Klimatske karakteristike

Osnovni meteorološki podaci (Kanton Sarajevo, Općina, Centar – Meteorološka stanica Bjelave)

Višegodišnji niz: 1991-2010. godina

Parametar	Srednji broj dana sa kišom > 0,1 mm	Srednji broj dana sa snijegom > 0,1 mm	Srednji broj vedrih dana	Srednji broj oblačnih dana	Srednji broj dana sa maglom	Srednji broj dana sa sniježnim pokrivačem			Srednji broj dana sa minimalnom temperaturom < 0,0°C	Srednji broj dana sa maks. temperat. < 0,0°C	Maks. visina sniježnog pokrivača (cm)	Srednja mjesečna i godišnja temperatura zraka u °C	Srednja mjesečna i godišnja količina padavina u mm
						>10cm	>30cm	>50cm					
I	8	11	4	15	5	7	1	0,4	22	8	75	0,2	68
II	8	11	5	12	1	9	1	0,2	19	4	59	1,4	64
III	12	9	4	12	0,3	3	1,0	0,4	12	1	64	5,5	66
IV	18	3	4	12	0,2	0,4			3		28	9,9	78
V	17	0,3	3	10	0							14,9	74
VI	15	0,1	6	8	0,1							18,4	90
VII	12		9	5	0							20,1	78
VIII	13		9	6	0							20,0	65
IX	14		6	9	0,1							15,0	99
X	13	2,0	5	11	2	0,3			2		23	10,9	98
XI	13	6	3	15	3	2	0,5		9	1	40	5,9	97
XII	10	11	3	17	6	7	1,0	0,5	21	8	90	0,9	95
God.suma	153	53	61	132	18	29	5,0	2	88	22			972
Max.(cm)											90		
God.sred.												10,3	

Klimatske karakteristike

Kanton Sarajevo, Općina.Centar.- Meteo.stanica.Bjelave...

Višegodišnji niz:1991-2010. godina

VJETAR

Pravac	N	NNE	NE	ENE	E	ESE	SSE	S	SSW	SW	WSW	W	WNW	NW	NNW	C
Čestina u %	1,6	1,1	1,4	3,9	10,2	21,0	3,5	3,9	3,2	2,7	6,4	7,6	12,2	6,3	5,2	5,8
Sr.brz. u m/s	1,7	1,3	1,6	2,1	2,3	2,3	1,3	3,0	1,6	1,4	1,2	1,2	1,3	1,3	1,4	

Dužina trajanja sisanja sunca (sati)

Mjesec	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	god. suma
sred.	82	107	146	146	199	235	252	233	170	146	88	56	1.860
min.	134	175	188	250	265	303	305	291	242	231	149	93	2.626
max.	38	60	90	103	110	139	200	170	89	80	32	10	1.121

Relativna vlažnost vazduha (%)

Mjesec	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	god. sum.
prosjek	77	72	66	66	66	67	66	67	73	74	76	80	71
min.	69	65	57	57	59	57	54	53	61	61	65	75	61

Klimatske karakteristike

Kanton Sarajevo, Općina Centar – Meteorološka stanica Bjelave....

Višegodišnji niz: 1991-2010.

Mjesečne vrijednosti količine padavina (l/m²)

Mjesec	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	god. sum.
sred	68	64	66	78	74	90	78	65	99	98	97	95	972
max	161	175	138	140	111	182	140	173	258	211	172	294	2.155
min	18	14	2	19	42	23	18	7	19	1	35	42	240

Snježni pokrivač - Srednji broj dana sa sniježnim pokrivačem

Mjesec	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	god. sum
> 10 cm	7	9	3	0,4					0	0,3	2	7	29
> 30 cm	1	1	1,0	0							0,5	1	5
> 50 cm	0,4	0,2	0,4									0,5	2

Geološke karakteristike terena

Br.	Kanton Općina	Stabilnost terena %			Zone klizišta (broj)			Zone seizmičnosti po MCS	Mineralne sirovine			Podzemne vode			
		ST	UST	NT	Evidentirano	Aktivna	Sanirano		metali	nemetali	Perspekt. nalazišta	pitke	mineralne	termalne	termomineralne
1.	KANTON SARAJEVO	81,36	12,06	6,58	1.120	414	85	6;7 i 8° MCS	Mn, Hg, Pb-Zn	Ugalj, Glina, Krečnjak, Dolomit, Ukrasni kamen	Metala, Glina, Krečnjak, Dolomit, PV, TMV	DA	DA	DA	DA
2.	OPĆINA CENTAR	52	24	24	169	83	27	7°MCS	NEMA	NEMA	NEMA	NE	NE	NE	NE
3.	OPĆINA HADŽIĆI	84,8	13,5	1,7	54	22	5	7°MCS	NE	Krečnjak, Dolomit	Dolomit, PV	DA	NE	NE	NE
4.	OPĆINA ILIDŽA	84,1	14,2	1,7	25	9		7°MCS	NE	Glina, Dolomit	TMV, PV, Glina	DA	DA	DA	DA
5.	OPĆINA ILIJAŠ	84,5	10,5	5,0	146	48	7	6° i 7°MCS	Mn,Hg Pb-Zn	Ugalj, Krečnjak	Metala, PV, TMV	DA	DA	DA	DA
6.	OPĆINA NOVI GRAD	55,8	17,0	27,2	185	43	18	7°MCS	NEMA	Glina	NEMA	NE	NE	NE	NE
7.	OPĆINA NOVO SARAJEVO	42,6	29,5	27,9	83	26	11	7°MCS	NEMA	NEMA	NEMA	NE	NE	NE	NE
8.	OPĆINA STARI GRAD	72,7	12,6	14,7	131	51	8	7°MCS	NEMA	Ukrasni kamen	PV	DA	NE	NE	NE
9.	OPĆINA TRNOVO	88,0	9,3	2,7	112	34	2	7° i 8°MCS	NEMA	Krečnjak	NEMA	NE	NE	NE	NE
10.	OPĆINA VOGOŠĆA	60,1	10,2	29,7	215	98	7	6° i 7°MCS	NEMA	NEMA	NEMA	NE	DA	NE	NE

Legenda skraćena: ST–Stabilan teren, UST–Uslovno stabilan teren, NT–Nestabilan teren

*Uz ovu tabelu obavezno je dostaviti podatke u vektorskom obliku u Državnom koordinatnom sistemu; PV-podzemne vode, TMV-pitke, termalne, mineralne i termomineralne vode, Mn-mangan; Hg-živa; Pb-ZN-olovo i cink.

2. Stanovništvo

Statistički podaci o broju stanovnika, gustini naseljenosti i starosnoj strukturi za 2010. i 2011. godinu dati su u sljedećoj tabeli:

Broj stanovnika, gustina naseljenosti i starosna struktura za 2010. i 2011. godinu

		Gustina st/km ²	Ukupno		0-14		15-64		preko 65	
			broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
Stari Grad	2010	828,4	42.580	100,0	6.727	15,8	28.727	67,5	7.126	16,7
	2011	827,0	42.539	100,0	6.716	15,8	28.679	67,4	7.144	16,8
Centar	2010	2.117,8	69.889	100,0	10.333	14,8	46.574	66,6	12.982	18,6
	2011	2.111,3	69.673	100,0	10.301	14,8	46.430	66,6	12.942	18,6
Novo Sarajevo	2010	7.413,5	73.394	100,0	10.140	13,8	48.611	66,2	14.643	20,0
	2011	7.432,7	73.584	100,0	10.166	13,8	48.737	66,2	14.681	20,0
Novi Grad	2010	2.642,8	124.742	100,0	20.208	16,2	86.154	69,1	18.380	14,7
	2011	2.656,7	125.395	100,0	20.314	16,2	86.605	69,1	18.476	14,7
Grad	2010	2.195,1	310.605	100,0	47.408	15,3	210.066	67,6	53.131	17,1
	2011	2.199,0	311.161	100,0	47.497	15,3	210.451	67,6	53.213	17,1
Ilidža	2010	413,3	59.271	100,0	11.632	19,6	39.030	65,9	8.609	14,5
	2011	418,8	60.060	100,0	11.787	19,6	39.549	65,8	8.724	14,5
Vogošća	2010	320,0	23.038	100,0	4.723	20,5	15.245	66,2	3.070	13,3
	2011	326,0	23.470	100,0	4.740	20,2	15.597	66,5	3.133	13,3
Hadžići	2010	83,2	22.727	100,0	4.589	20,2	15.258	67,1	2.880	12,7
	2011	83,2	22.705	100,0	4.570	20,1	15.258	67,2	2.877	12,7
Ilijaš	2010	59,7	18.436	100,0	4.374	23,7	11.375	61,7	2.687	14,6
	2011	61,3	18.928	100,0	4.400	23,2	11.765	62,2	2.763	14,6
Trnovo	2010	7,4	2.495	100,0	215	8,6	1.570	62,9	710	28,5
	2011	7,2	2.433	100,0	198	8,1	1.531	62,9	704	28,9
Kanton Sarajevo	2010	341,8	436.572	100,0	72.941	16,7	292.544	67,0	71.087	16,3
	2011	343,5	438.757	100,0	73.192	16,7	294.151	67,0	71.414	16,3

Prema procjenama Kanton Sarajevo u 2011. godini ima 438.757 stanovnika što je za 0,5% više u odnosu na prošlu godinu kada je u Kantonu živjelo 436.572 stanovnika.

3. Privreda

Kroz „A“ fazu - Izmjena i dopuna Prostornog plana rađene na osnovu inicijative lokalne samouprave općina: Novo Sarajevo i Novi Grad Sarajevo („Službene novine Kantona Sarajevo“ br. 4/11) i Izvještaja stanja u prostoru, izvršena je promjena namjena prostora u obuhvatu, iz člana 2. Odluke o provođenju Prostornog plana Kantona Sarajevo za period od 2003. do 2023. godine i to:

- radno poslovna zona se pretvara u poslovno – radno – stambenu zonu u obuhvatu koji se nalazi na području Općine Novo Sarajevo i Općine Novi Grad Sarajevo,
- zone privrede u obuhvatu koji se nalazi na području Općine Novo Sarajevo pretvaraju se u poslovno – radno – stambenu zonu,
- zone društvene infrastrukture u obuhvatu koji se nalazi na području Općine Novo Sarajevo podrazumijevaju namjenu objekata društvene infrastrukture i stanovanja.

U okviru svojih redovnih aktivnosti na izradi „B“ faze – Izmjena i dopuna Prostornog plana Kantona Sarajevo za period od 2003. do 2023. godine (čija je izrada u toku, a koji se radi u granicama cjelovitog obuhvata Kantona Sarajevo), Zavod prikuplja zahtjeve i inicijative subjekata planiranja koji se odnose na promjenu namjene površina definisanih važećom planskom dokumentacijom.

Općine su u 2011. godini dostavile ukupno 127 inicijativa za promjenu namjene zemljišta datog Prostornim planom Kantona Sarajevo, od čega se 6 inicijativa odnosi na promjenu osnovne namjene „Privreda“.

Što se tiče izrade provedbeno-planske dokumentacije, u 2011. godini, u čijem obuhvatu veći dio površine ima osnovnu namjenu „Privreda“, aktuelne su aktivnosti na izradi i donošenju Regula-cionog plana „Privredna zona Hrasnica“ i Regula-cionog plana PDI „Bosna“.

U cilju sagledavanja dostignutog nivoa razvoja Kantona Sarajevo data je procjena društvenog proizvoda ukupno (GDP) i po stanovniku (GDP/pc), kao i osnovni indikatori razvijenosti. U Kantona Sarajevo ostvaren je ukupni društveni proizvod (GDP) od 5.569.522 hiljada KM i GDP/pc 12.757 KM. Općine pokazuju velike razlike u stepenu razvijenosti mjereno GDP/pc. Najrazvijenija, mjereno ovim pokazateljem, je općina Centar čiji je GDP/pc 2,3 puta veći od ostvarenog na nivou Kantona.

U narednoj tabeli dati su osnovni indikatori razvijenosti po općinama i Kantonu Sarajevo.

GDP, zaposlenost i nezaposlenost

Općina	GDP u 000. KM	GDP/pc u KM	Zaposleni VI 2011.	Nezaposl. VI 2011.	Radna snaga VI 2011.	Stepen zaposlenosti (%)	Stopa nezaposlenosti (%)
Stari Grad	646.188	15.176	9.956	6.517	16.473	23,4	39,6
Centar	2.051.954	29.360	40.391	7.452	47.843	58,0	15,6
Novo Sarajevo	1.336.532	18.210	24.672	8.419	33.091	33,5	25,4
Novi Grad	814.427	6.529	21.426	19.054	40.480	17,1	47,1
Ilidža	400.021	6.749	18.890	10.898	29.788	31,5	36,6
Vogošća	123.083	5.343	4.186	5.135	9.321	17,8	55,1
Hadžići	138.469	6.093	3.873	5.540	9.413	17,1	58,9
Ilijaš	46.156	2.504	2.285	5.217	7.502	12,1	69,5
Trnovo	7.308	2.929	378	473	851	15,5	55,6
Kanton Sarajevo	5.569.522	12.757	126.057	68.705	194.762	28,7	35,3

Napomena: Federalni zavod za statistiku ne radi obračun Bruto društvenog proizvoda za kantone, odnosno općine. Federalni zavod za programiranje uradio je procjenu za 2010. godinu.

Na području Kantona Sarajevo krajem VI mjeseca 2011. bilo je 126.057 zaposlenih, dok je nezaposlenih bilo 68.705. Posmatrano po općinama koncentracija radnih mjesta je najveća u općini Centar u njoj radi 32,0% ukupno zaposlenih u Kantonu Sarajevo, a najmanja je u općini Trnovo (0,3%). Najviše nezaposlenih je evidentirano u Općini Novi Grad 19.054 (27,7%) i u Općini Ilidža 18.890 (15,9%), što je 43,6% ukupno nezaposlenih u Kantonu Sarajevo. U Općini Ilijaš je evidentirana i najveća stopa nezaposlenosti radne snage (zbir zaposlenih i nezaposlenih od 69,5%).

U narednoj tabeli dat je nivo razvijenosti općina u VI mjesecu 2011. godini u odnosu na Kanton Sarajevo.

Nivo razvijenosti općina Kantona Sarajevo, VI 2011.

Općina	Kanton Sarajevo = 1,00			Indeks razvijenosti	Rang
	GDP/pc	Stepen zaposlenosti	Stopa nezaposlenosti		
Stari Grad	1,19	0,82	1,12	1,04	3
Centar	2,30	2,02	0,44	1,59	1
Novo Sarajevo	1,43	1,17	0,72	1,11	2
Novi Grad	0,51	0,60	1,33	0,81	8
Ilidža	0,53	1,10	1,04	0,89	5
Vogošća	0,42	0,62	1,56	0,87	6

Hadžići	0,48	0,59	1,67	0,91	4
Ilijaš	0,20	0,42	1,97	0,86	7
Trnovo	0,20	0,54	1,58	0,78	9
Kanton Sarajevo	1,00	1,00	1,00	1,00	

U Kantonu Sarajevo najrazvijenija je Općina Centar, iza koje slijede općine Novo Sarajevo i Stari Grad. Visok prosječan rang kao i rang prema indeksu razvijenosti upućuju na nerazvijenost općina i njihove prostorne neiskorištenosti. To ukazuje da izgradnju novih kapaciteta treba usmjeravati na općine Ilijaš, Vogošću, Hadžiće i Trnovo.

GDP po hektaru površine općina i Kantona Sarajevo

Općina	Površina (ha)	GDP (000.KM)	GDP/ha (000 KM)		GDP općina u Kantonu (%)
			ukupno	GDP/ha /kanton	
Stari Grad	5.140	646.188	125,7	2,88	11,6
Centar	3.300	2.051.954	621,8	14,25	36,8
Novo Sarajevo	990	1.336.532	1.350,00	30,96	24,0
Novi Grad	4.720	814.427	172,5	3,96	14,6
Ilidža	14.340	400.021	27,9	0,64	7,2
Vogošća	7.200	123.083	17,1	0,39	2,2
Hadžići	27.300	138.469	5,1	0,12	2,5
Ilijaš	30.900	46.156	1,5	0,03	0,8
Trnovo	33.840	7.308	0,2	0,004	0,1
Kanton Sarajevo	127.730	5.569.522	43,6	1	1

Kada se posmatraju kvalitativni pokazatelji iskorištenosti zemljišta ostvareni bruto domaći proizvod po ha za Kanton Sarajevo je 43,6 hiljada KM. Najveći je u općini Novo Sarajevo i iznosi 1.350,0 hiljade KM, što je oko 31 puta više od prosjeka Kantona.

U Općini Centar GDP po hektaru je veći od prosjeka za preko 14 puta i iznosi 621,8 hiljade KM. Ove dvije općine generiraju najveći GDP što je i logično s obzirom na strukturu privrede i zaposlenost. Po ostvarenom bruto društvenom proizvodu po hektaru slijede druge dvije gradske općine.

Zaposleni po hektaru površine općina i Kantona Sarajevo

Općina	Površina (ha)	Broj zaposlenih VI 2011	Broj zaposlenih /ha		Zaposleni općina u Kantonu (%)
			zap/ha/	zap/ha kanton	
Stari Grad	5.140	9.956	1,94	1,96	7,9
Centar	3.300	40.391	12,24	12,40	32,0
Novo Sarajevo	990	24.672	24,92	25,25	19,6
Novi Grad	4.720	21.426	4,54	4,60	17,0
Ilidža	14.340	18.890	1,32	1,33	15,0
Vogošća	7.200	4.186	0,58	0,59	3,3
Hadžići	27.300	3.873	0,14	0,14	3,1
Ilijaš	30.900	2.285	0,07	0,07	1,8
Trnovo	33.840	378	0,01	0,01	0,3

Kanton Sarajevo	127.730	126.057	0,99	1	100
-----------------	---------	---------	------	---	-----

Broj zaposlenih po ha je najveći u Općini Novo Sarajevo i iznosi 24,92.

Kada se posmatra broj zaposlenih po sektorima privređivanja najveće učešće je tercijarnih djelatnosti 44,4%.

Broj zaposlenih po sektorima privređivanja

Sektori	Broj zaposlenih	Učešće sektora
Primarni	1.223	1,0
Sekundarni	25.509	20,2
Tercijarni	56.025	44,4
Kvartarni	43.300	34,4
Ukupno	126.057	100

U periodu nakon donošenja Prostornog plana Kantona Sarajevo za period od 2003. do 2023. godina završena je i usvojena Studija Privrednih djelatnosti - II faza u kojoj su navedena opšta opredjeljenja razvoja privrede Kantona Sarajevo, strateški sektori, kao i njihov prostorni razmještaj po općinama, što je dato u slijedećem pregledu:

Strateški sektori	Prostorni razmještaj po općinama
bankarstvo, finansijske, projektantske, konsalting i druge slične usluge	Stari Grad, Centar, Novo Sarajevo i Novi Grad
trgovina, posebno spoljna trgovina	Novo Sarajevo i Novi Grad; uz izgradnju većih tržnih centara i skladišnih prostora u općinama: Ilidža, Hadžići i Vogošća
industrija, posebno podpodručja ekonomski i ekološki prihvatljiva (farmaceutska, prehrambena, elektronska, optička, nekonvencionalna proizvodnja hrane, itd.)	Industrijske zone općina: Novo Sarajevo i Novi Grad; uz izgradnju proizvodnih kapaciteta u industrijskim zonama u općinama: Ilidža, Hadžići, Vogošća i Ilijaš
zdravstvo – visokodiferencirane zdravstvene usluge	Centar, te općine Ilidža i Trnovo
obrazovanje – permanentna edukacija	Sve općine
turizam i komplementarne usluge	Stari Grad, Centar, Novo Sarajevo i Novi Grad, te općine: Trnovo i Ilidža.
informacione tehnologije, nauka i istraživanje	Stari Grad, Centar, Novo Sarajevo i Novi Grad, tehnološki parkovi npr. Hadžići
kreativna ekonomija	Stari Grad, Centar, Novo Sarajevo i Novi Grad, Hadžići, Trnovo
saobraćaj	Sve općine
građevinarstvo	Novi Grad, Ilidža, Hadžići, Ilijaš
nekretnine	Stari Grad, Centar, Novo Sarajevo i Novi Grad

Napomena: Studija privrednih djelatnosti - II faza prezentirana je na Savjetu Prostornog plana Kantona Sarajevo

4. Stanovanje i stambena izgradnja

Izmjenama i dopunama Prostornog plana Kantona Sarajevo - „A“ faza („Službene novine Kantona Sarajevo“, br. 4/11) izvršena je promjena namjene na prostoru između ulica Zmaja od Bosne, Bulevar Meše Selimovića i Željezničke pruge iz radno-poslovnih zona u poslovno-radno-

stambene zone. Ovim Planom funkcija stanovanja se uvodi u ovaj prostor u cilju njegovog oživljavanja u cjelodnevnom periodu. Preciznija usmjerenja će biti predmet razrade kroz dokumentaciju nižeg reda.

Kroz izradu i donošenje provedbenih planskih dokumenata na cjelokupnom prostoru Kantona Sarajevo u najvećoj mjeri su poštovane odrednice date Prostornim planom za oblast stanovanja.

Općine su u 2011. godini dostavile ukupno 127 inicijativa za promjenu namjene zemljišta datog Prostornim planom Kantona Sarajevo, od čega se 121 inicijativa odnosi na promjenu namjene za stanovanje. Inicijative se najvećim dijelom odnose na pretvaranje poljoprivrednog i šumskog zemljišta u građevinsko za potrebe stanovanja, kao i promjene namjena unutar građevinskog zemljišta (radno-poslovne, sport i rekreacija, zaštitno zelenilo i parkovi i drugo) u namjenu „stanovanje“.

Na prostoru Kantona egzistira veliki broj stambenih, stambeno - poslovnih, poslovnih, infrastrukturnih, javnih, pomoćnih objekata izgrađenih bez odobrenja za građenje, od kojih su pojedini u suprotnosti sa važećom provedbenom (regulacionim planovima i urbanističkim projektima) i razvojno planskom dokumentacijom.

5. Društvena infrastruktura

Izmjene i dopune Prostornog plana Kantona Sarajevo za period od 2003. do 2023. godine - „B“ faza je u toku. Pojedinačne inicijative dostavljene od strane lokalnih zajednica evidentirane su, kao i promjene u prostoru pribavljene provedenom anketom subjekata.

Urađene studije „Funkcija centraliteta glavnog grada države“ - Studija II (Sarajevo, novembar 2009.) i „Inventarizacije i izrade baze podataka pokrivenosti i načina korištenja zemljišta u Kantonu Sarajevo u Gis tehnologiji“ (Sarajevo, maj 2011.), koristiti će se kod analize i projekcija oblasti društvene infrastrukture.

Obrada podataka iz oblasti društvene infrastrukture je u toku.

6. Poljoprivredno zemljište i šume i šumska zemljišta

Površine u namjeni „poljoprivredno zemljište“ i „šume i šumska zemljišta“, iako u ukupnoj površini Kantona Sarajevo predstavljaju dominantne namjene, osjetljivi su prirodni sistemi. Svojom višefunkcionalnom ulogom osiguravaju očuvanje, odvijanje, održavanje, zaštitu, uređenje, unaprijeđenje spektra interakcijskih odnosa biotskih i abiotskih faktora sredine što rezultira atributima koji Kanton Sarajevo svrstavaju u red interesantnih područja po osnovu pojedinačno i integralno valorizovanih vrijednosti i resursa.

Zone građevinskog zemljišta u vanurbanom području nisu zanemarive i snažno su se „približile“ ovim sistemima tako da se sve više prekida njihova fizička cjelovitost. Površine predmetnih namjena treba sačuvati za ostvarenje njihove uloge kako u pogledu zaštite, uređenja i unaprijeđenja sredine tako i proizvodnih funkcija usklađenih sa širokim spektrom specifičnosti lokalnih uslova (mjere zaštite).

Zahtjevi (prihvaćeni) koji sadržajima, resursima, kapacitetima, a istovremeno i po osnovu zaštite okoliša (nemaju negativnog efekta na pojedine segmente) ispunjavaju uslove i opravdavaju lociranje na površinama jedne od ove dvije namjene, uslovit će promjene u prostornoj distribuciji i bilansima površina ovih namjena.

Za površine koje se javljaju unutar drugih namjena ili se nalaze unutar obuhvata objekata prirodnog naslijeđa odnose se, za te namjene i objekte, utvrđene mjere i režimi zaštite.

Kako su u toku Izmjene i dopune Prostornog plana Kantona Sarajevo za period od 2003. do 2023. godine – „B“ faza, prostorna distribucija i bilans površina ovih namjena preciziraće se tek nakon pojedinačno i integralno valorizovanih inicijativa dostavljenih od strane lokalnih zajednica i fizičkih lica, evidentiranih promjena preko orto-foto snimaka kao i rezultata pojedinih, poslije usvajanja Plana, dobijenih studija. Obrada tih podataka je u toku i tek će se moći precizirati, tekstualno i grafički, potrebni pokazatelji površina u ovim namjenama.

Veliki problem predstavljaju pojedinačne inicijative, koje karakteriše uglavnom atribut disperzno pozicioniranih zahtjeva najviše unutra namjene „poljoprivredno zemljište“. Nije jasan motiv prihvata od strane nadležnog organa inicijativa za rješavanje pojedinačnih-individualnih zahtjeva kada se ima na umu da one ne predstavljaju usmjerenje dugoročnog planskog dokumenta, obzirom da ovaj nivo planske dokumentacije definiše površina na nivou namjene, a ne parcele. Posebno treba istaći da naznaka u Odluci o legalizaciji građevina izgrađenih bez odobrenja za građenje i građevina privremenog karaktera (član 13. tačka 10. „na poljoprivrednom zemljištu od 1. do 4. bonitetne kategorije, a čiji stepen izgrađenosti je manji od 50% ili dok se za to područje ne donese odgovarajući prostorni-planski dokument“) i dalje predstavlja osnov prihvatanja pojedinačnih inicijativa za promjenu namjene predmetnih površina u izgrađeno zemljište kada ima usvojen razvojno-planski dokument, te tako dodatno usložnjava pitanje očuvanja površina predmetnih namjena za obavljanje djelatnosti za koje zemljište predstavlja glavni resurs (osnov za uzgoj usjeva, vrtnog i ukrasnog bilja, voća, uzgoj stoke i sl.).

7. Kulturno – historijsko i prirodno naslijeđe

Spomenik prirode Vodopad Skakavac

Usvajanje Prostornog plana posebnog područja prirodnog naslijeđa „Vodopad Skakavac“ i Odluke o provođenju Prostornog plana posebnog područja prirodnog naslijeđa „Vodopad Skakavac“ („Službene novine Kantona Sarajevo“, br. 32/09).

Donešen je Zakon o proglašenju šireg područja vodopada „Skakavac“ spomenikom prirode („Službene novine Kantona Sarajevo“, br. 10/02 i 11/10).

Zaštićeni pejzaž Bijambare

Povodom Inicijative Općine Ilijaš za izmještanje Nacionalnog spomenika nekropole stećaka „Mramorje“ u Čevljanovićima sa lokaliteta pored magistralnog puta M-18 na lokaciju unutar obuhvata ZP „Bijambare“ održan je 20.06.2011. sastanak u Zavodu za planiranje razvoja Kantona Sarajeva. Zaključak sastanka je da Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika mora izmijeniti Odluku o proglašenju Nacionalnog spomenika „Mramorje“, zbog činjenice da po izmještanju dobro više neće biti na istoj katastarskoj čestici, ali i zato što nova Odluka o proglašenju mora poštovati opredjeljenja usvojenog Prostornog plana PPO ZP „Bijambare“, na čiji bi se obuhvat prenio spomenik.

Zaštićeni pejzaž Trebević

U toku su aktivnosti na pripremi Odluke o pristupanju izradi Prostornog plana područja posebnih obilježja Zaštićenog pejzaža „Trebević“.

Urbano područje Grada Sarajeva

Naslijeđe u obuhvatima koji podliježu izradi provedbene dokumentacije se tretira na način da se tokom izrade planova, od Kantonalnog Zavoda za zaštitu traže podaci o evidentiranom i zaštićenom naslijeđu, kako bi se dobra na adekvatan način tretirala kroz provedbeni dokument.

Kako je Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine pokrenula postupak za donošenje konačne odluke o proglašenju Gradske ambijentalne cjeline Bašćaršije nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine, u toku su aktivnosti Zavoda za planiranje razvoja

Kantona Sarajevo kako bi se očitovao o eventualnom proglašenju. To je posebno važno radi granica obuhvata i mjera zaštite, a zbog prostorno-planskih i plansko-provedbenih dokumenata koji se dotiču prostora Bašćaršije.

8. Saobraćaj i veze

Mreža cesta ili puteva i ulica današnjeg Kantona Sarajevo nije na adekvatan način pratila urbani razvoj Kantona. Ovo se posebno odnosi na područja u kojima je, u manjoj ili većoj mjeri, prisutna pojava neplanske izgradnje. Ovakav sličan zaključak se može donijeti, nažalost, i za sektor javnog prevoza putnika na području Kantona, ali i za željeznički i zračni saobraćaj.

Slijedom ovoga, sistem saobraćaja je na području Kantona Sarajevo u pojedinim segmentima i prostornim cjelinama dostigao kapacitet.

Uvažavajući navedeno, već duži vremenski period u toku su aktivnosti na rješavanju konstatovanih problema.

U toku 2011. godine nije bilo realizacije završetka građevinskih radova u segmentu primarne putne i ulične mreže Kantona, odnosno nije završen niti jedan projekat koje je u toku. Nastavljene su već započete aktivnosti na realizaciji pojedinačnih projekata primarnih gradskih saobraćajnica.

Njihovom realizacijom omogućiti će se eliminacija "uskih saobraćajnih grla" u funkcioniranju primarne putne i ulične mreže Kantona, bolje povezivanje pojedinih područja i općina u Kantonu Sarajevo, a time i ušteda goriva i smanjenje negativnih efekata koje proizvodi saobraćaj po okoliš.

Preduzete ili nastavljene aktivnosti u 2011. godini za saobraćaj:

- Južna longitudinalna prva etapa – dionica od Nulte do Šeste transverzale, završene aktivnosti na pripremi projektne dokumentacije za aplikaciju za dodjelu kreditnih sredstava za realizaciju projekta, najavljeno potpisivanje ugovora o kreditnim sredstvima za realizaciju za 2011. godinu,
- I transverzala - dionica od Željezničke stanice do tunela Kobilja glava, završene aktivnosti na pripremi projektne dokumentacije za aplikaciju za dodjelu kreditnih sredstava za realizaciju projekta,
- Gradski autoput – dionica Građevinski fakultet-Pofalići, u toku je izrada izvedbenog projekta i usaglašavanje sa izvedbenim projektom I transverzale,
- XII transverzala - dionica od cca 100 m prije Stupske petlje do granice entiteta sa kompletiranjem Stupske petlje, završene aktivnosti na pripremi projektne dokumentacije za aplikaciju za dodjelu kreditnih sredstava za realizaciju projekta, najavljeno potpisivanje ugovora o kreditnim sredstvima za realizaciju za 2011. godinu,
- IX transverzala – dionica od ulice Džemala Bijedića do naselja Boljakov potok, završena izrada izvedbenog projekta, preostalo usaglašavanje sa LOT 2c. – dionica autoputa na koridoru Vc, Butila – Briješće, sa vezom do ulice Safeta Zajke u Boljakovom potoku,
- „A“ Transverzala – dionica od X do XII transverzale, završen natječaj za izradu izvedbene projektne dokumentacije,
- Sarajevska obilaznica LOT 1. – dionica autoputa na koridoru Vc, Jošanica – Butila, u toku izvođenje,
- Sarajevska obilaznica LOT 2. – dionica autoputa na koridoru Vc, Butila – Briješće, sa vezom do ulice Safeta Zajke u Boljakovom potoku i dionica XII transverzale od Briješća do cca 100 m prije Stupske petlje, u toku izvođenje,
- Sarajevska obilaznica LOT 3. – dionica autoputa na koridoru Vc, Butila – Vlakovo, s vezom od petlje Vlakovo do Mostarskog raskršća, završena izrada izvedbenog projekta.

U sektoru javnog prevoza putnika na području Kantona i zračnog saobraćaja na području Kantona nije bilo aktivnosti koje su karaktera relevantnog za ovaj izvještaj.

U sektoru željezničkog saobraćaja uređena je i prezentirana „Studija remonta željezničke pruge na sekciji Podlugovi-Sarajevo na željezničkom koridoru Vc“.

9. Hidrotehnika

Snabdijevanje vodom i zaštita izvorišta

Radi dugoročnog rješavanja vodosnabdijevanja u Kantonu Sarajevo, 1999. godine su, uz potporu Kuvajtskog fonda, ispitani budući zahtjevi, te izrađen Master plan i Studija izvodljivosti, a 2006. godine je usvojen i Prostorni plan Kantona Sarajevo za period 2003-2023. godine.

U oba dokumenta preporuke su za I fazu: izgradnja vodozahvata na rijeci Bosni (koji je u međuvremenu izveden i pušten u funkciju), zamjena starih cjevovoda u cilju smanjenja gubitaka i izgradnja neophodnih rezervoara vode, a u II fazi izgradnja višenamjenskog vodoprivrednog sistema Crna Rijeka.

Ograničeni kapaciteti postojećih izvorišta ne ostavljaju mogućnost budućeg razvoja vodovodnog sistema bez velikih ulaganja.

Za dugoročno osiguranje potrebnih količina vode, koje se na temelju današnje potrošnje od 2,7 m³/s procjenjuju do kraja planskog perioda na cca 5,0 m³/s, neophodno je izvršiti smanjenje gubitaka, proširenje vodovodnog sistema, te osiguranje novih količina vode, što iziskuje sredstva od cca 300 miliona KM i to u slučaju da se izabere najjeftinija od tri varijante sistema Crna Rijeka.

Evidentni gubici u vodovodnoj mreži (koji se moraju ubrzano smanjivati kontinuiranom zamjenom dotrajalih cjevovoda), kao i velik broj neregistrovanih potrošača, ukazuju na značajne rezerve raspoloživih količina pitke vode u sistemu.

Za ilustraciju ovog problema navodimo da je prema najnovijim podacima KJKP „VIK“, registrovano cca 16.500 bespravnih potrošača i izgrađeno cca 150 km bespravnih cjevovoda.

Realno gledano, aktivnosti na realizaciji višenamjenskog vodoprivrednog sistema „Crna Rijeka“, ne vode se ni približno neophodnom dinamikom (prema posljednim informacijama potpuno su zaustavljene), tako da će sigurno za duži vremenski period racionalno korištenje sada raspoloživih količina pitke vode biti jedini izlaz za iole korektno vodosnabdijevanje.

Proširenje vodovodnog sistema potrebno je ostvariti: povećanjem rezervoarskog prostora, izgradnjom novih pumpnih stanica, izgradnjom potisnih cjevovoda i primarnih distribucionih cjevovoda, kao i izradnjom sekundarne distributivne mreže za nova naselja.

Vlada Kantona preko resornih ministarstava, KJKP „VIK“, i općina vode čitav niz aktivnosti na izgradnji novih i rekonstrukciji postojećih cjevovoda koji ne zadovoljavaju po profilu ili vrsti cijevi (zamjena azbestcementnih cjevovoda).

Od značajnijih zahvata na proširenju područja vodosnabdijevanja upravo je u završnoj fazi izgradnje (gotovo cca 90%) sistem koji se sastoji od 4 lokalna rezervoara i 4 pumpne stanice sa pripadajućim potisnim cjevovodima, te primarnim distributivnim cjevovodom, koji će obezbjediti mogućnosti za snabdijevanje područja Rakovice kao i usputnih potrošača na potezu od Blažuja do Gladnog Polja, obzirom da je rezervoar Blažuj već izgrađen.

Međutim, zbog neriješenih imovinsko-pravnih odnosa skoro dvije godine nije moguće staviti u funkciju ni rezervoar ni potisni cjevovod od zahvata i pumpne stanice Konaci do rijeke Blažuj.

U toku su aktivnosti na izgradnji sekundarne mreže u Rakovici.

U općini Novi Grad izgrađeni su i stavljeni u funkciju rezervoari Reljevo i rezervoar Donji Mihaljevići. Izgrađen je i potisni cjevovod, ali nije još izgrađena pumpna stanica Donji Mihaljevići. Ovaj sistem rješava problem vodosnabdijevanja šireg područja Dobroševića, odnosno naselja na lijevoj obali rijeke Bosne. Riješeni su problemi sa eksproprijacijom lokacije za rijeku Briješće, koji je od izuzetnog značaja za poboljšanje uslova vodosnabdijevanja svih padinskih naselja na potezu od Buča Potoka do Zabrđa. Početak gradnje je planiran za sljedeću godinu.

Neophodno je pristupiti opremanju novih naselja tehnički korektnom vodovodnom mrežom, jer je značajan zaostatak opremanja hidrotehničkom infrastrukturom u odnosu na urbani razvoj pojedinih dijelova Kantona.

Ovo se odnosi čak i na neka naselja sa usvojenom provedbeno-planskom dokumentacijom koja skoro nikako nisu opremljena hidrotehničkom infrastrukturom. Ovo je najizraženije u općinama Novi Grad i Ilidža.

Pri ovome treba imati u vidu da je prvo neophodno obezbijediti značajna sredstva za izgradnju elemenata primarnog vodovodnog sistema, te pod hitno, vrlo ozbiljno pristupiti realizaciji svih potrebnih radova na smanjenju gubitaka u vodovodnom sistemu.

Treba naime ozbiljno shvatiti činjenicu da u dužem vremenskom periodu, osim smanjenja gubitaka, nema mogućnosti uvođenja značajnijih količina vode u sistem.

Zahtjevi za vrlo značajnim povećanjem područja vodosnabdijevanja iz centralnog sistema u poslijeratnom periodu, koji nemaju tendenciju opadanja nego su kontinuirano u porastu, mogu dovesti do vrlo ozbiljnih poremećaja u snabdijevanju, čak i u najužim centralnim dijelovima. Nešto od ovih poremećaja je već vidljivo u najužem centru.

Zbog toga je urgentno potrebno napraviti plan i program realizacije i obezbijedenja sredstava za realizaciju projekta Crna Rijeka, jer su zahvatima iz rijeke Bosne, u postojećem stanju, iscrpljene i posljednje mogućnosti za uvođenje iole značajnijih količina vode u centralni sistem.

Osim ovoga, neophodno je ozbiljno nastaviti 2005. godine započete aktivnosti na izradi projektne dokumentacije za obezbijedenje vodosnabdijevanja u Općini Trnovo, neovisno od centralnog vodovodnog sistema (primarno za područje sportsko-rekreacionog centra Bjelašnica). Prema raspoloživim informacijama nakon urađenog idejnog rješenja ne vode se nikakve aktivnosti u tom pravcu.

Zaštita postojećih i potencijalnih izvorišta sa sanitarnog aspekta, kroz donošenje ili noveliranje odluka o zaštiti, predstavlja jedan od najbitnijih zadataka u ovoj oblasti, a ujedno je to i zakonska obaveza prema važećoj regulativi u oblasti voda.

U skladu sa tim bitno je istaknuti da je u julu 2010.g. počela konkretna izrada elaborata pod nazivom „Istražni radovi i definiranje obuhvata i granica zaštitnih zona u svrhu donošenja „Odluke o zaštiti izvorišta vode za piće Sarajevsko Polje,,. Projekat je u završnoj fazi (ugovoreni rok je već prekoračen).

Ovo je izuzetno značajan projekat za definisanje čitavog niza aktivnosti u predmetnom prostoru.

Krajem prošle godine je usvojena i Odluka o zaštiti vode za piće Mahmutovića Rijeka i Rijeka Misoča u općini Ilijaš.

Odvodnja otpadnih i oborinskih voda i uređenje vodotoka

Osnovni preduslov za daljni razvoj ovog sistema u Kantonu je stavljanje u funkciju centralnog uređaja za prečišćavanje otpadnih voda. Ovo ujedno predstavlja i jedan od ključnih uslova urbanog razvoja koje jedan glavni grad treba da ispunjava.

Na osnovu izrađenog neophodnog dijela projektne dokumentacije u 2010. je odobren kredit Međunarodne banke za obnovu i razvoj, a sredstva će biti usmjerena na rekonstrukciju dijela objekata za mehaničko prečišćavanje (prvi stepen prečišćavanja), a dio sredstava će se koristiti i za sanaciju kolektora.

Konačnom realizacijom ovog projekta bi se omogućilo prečišćavanje otpadnih voda Sarajeva i kontrolisano ispuštanje prečišćenih voda u recipijent rijeku Bosnu u tačno propisanom obimu i propisanog kvaliteta efluenta. Primarni cilj realizacije ovog projekta je zaštita vodotoka Bosne, pošto se ispuštanje otpadnih voda vrši u njenom gornjem toku.

Kolektori za otpadne vode na području 3 gradske općine (Stari Grad, Centar i Novo Sarajevo) uz pravilno održavanje hidraulički zadovoljavaju potrebe za duži planski period, što predstavlja bitnu olakšavajuću činjenicu kod opremanja naselja (potrebna je samo sekundarna kanalizaciona mreža i eventualno produženje kolektora (npr. Jagomirski kolektor).

Za dalji razvoj ostalih gradskih općina i Ilidže neophodno je izvršiti rekonstrukciju Hadžičkog i Rajlovačkog kolektora za otpadne vode. Ostale općine u Kantonu imaju značajan

zaostatak u opremljenosti komunalnom hidrotehničkom infrastrukturom, kako primarnom tako i sekundarnom.

Opremanje urbanih, posebno padinskih područja, primarnom i sekundarnom mrežom za odvodnju oborinskih voda predstavlja preduslov daljeg urbanog razvoja, pogotovo imajući u vidu pojavu čitavog niza klizišta na području Kantona za čiju je stabilizaciju neophodno izvršiti odvodnju podzemnih i površinskih voda.

Regulacija i uređenje vodotoka u svrhu zaštite urbanog područja od velikih voda, predstavlja bitan preduslov koji zahtijeva kontinuirana ulaganja.

Mora se konstatovati da se ovaj problem ne može rješavati minimalnim saniranjem nastalih šteta. Bez obzira što ovakvi radovi zahtijevaju značajna sredstva, činjenica je da je veliki dio KS zaštićen od poplava jer je izvedena regulacija vodotoka i zaštita od stogodišnjih voda, tako da se moraju uložiti naponi da se zaštiti preostalo područje, a radi se uglavnom o dijelovima općina Ilidža i Novi Grad.

Kontinuiran rad na zaštiti kvaliteta i kvantiteta voda u skladu sa evropskim standardima je neophodan, kako bi se obezbijedilo i provođenje usvojenih zakona o zaštiti okoliša.

Izgradnja, odnosno aktiviranje uređaja za prečišćavanje otpadnih voda izvan granica Kantona (Pale i Trnovo) također su vrlo bitni za dobar status vodotoka Miljacke i Željeznice na području Kantona, a i šire u slivnom području rijeke Bosne.

U ovom smislu vodi se više aktivnosti u skladu sa Akcionim planom Izmjena i dopuna KEAP-a iz juna 2010.g.

Treba istaknuti da je nakon duže rekonstrukcije u 2010.g. pušten u funkciju uređaj u Trnovu koji je na teritoriji Federacije.

Kao generalni zaključak može se reći da u predmetnoj oblasti nema ozbiljnijih prirodnih ograničenja, a svi stečeni ograničavajući faktori mogu se eliminisati uz obezbjeđenje značajnih sredstava, dugotrajan, kontinuiran, dobro planski osmišljen stručan rad te, naravno, striktno poštivanje zakonske i prostorno-planske regulative u ovoj oblasti.

Imajući u vidu veličinu Kantona i složenost problematike u oblasti hidrotehnike u Kantonu Sarajevo, gotovo se kao kuriozitet može pomenuti činjenica da od 10 kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine njih 7 ima Kantonalno ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, a samo Kanton Sarajevo i još dva, nemaju resorno ministarstvo nego je ova oblast „podijeljena“ između Ministarstva privrede i Ministarstva prostornog uređenja i zaštite okoliša.

Ne bi trebalo izgubiti iz vida, da rješavanje problematike u oblasti voda u najširem smislu, predstavlja jedan od integrirajućih faktora na putu ka Evropi, te ovoj oblasti treba dati neuporedivo veći značaj.

10. Energetika

Osnovni preduslov za daljni razvoj energetske sistema je primjena globalnih principa energetske opskrbe Kantona Sarajevo, definisanih u Prostornom planu Kantona Sarajeva od 2003-2023. godine.

Elektroenergetski sistem

Osnovni pravci razvoja definisani su kroz slijedeće aktivnosti, koje su u toku:

Proširenje kapaciteta transformatorskih stanica:

- TS 110/35/10 kV – Sarajevo 2 – Velešići,
- TS 110/35/10 kV – Sarajevo 1 – Blažuj,
- TS 110/20/10 kV - Ilijaš - izgradnja transformacije 110/20/10 kV – 20 MVA,
- TS 400/110 kV Sarajevo 10 - izgradnja transformacije 110/20/10 kV – 31,5 MVA,

Izgradnju novih 110/x kapaciteta:

- TS 110/10/20 kV – 2x31,5MVA Sarajevo 11 – Stari Grad – Vijećnica (u funkciji 2.010.g.),

- TS 110/10/20 kV – 2x31,5MVA Sarajevo 12 – Grbavica,
- rekonstrukcija i modernizacija TS 35/10 kV Nišići,
- TS 110/10/20 kV – 31,5MVA Sarajevo 6 – Betanija.

Kroz opremanje lokacija za izgradnju objekata vrši se zamjena srednjenaponskih nadzemnih mreža univerzalnim kablom i podzemnih srednjenaponskih elektroenergetskih mreža odgovarajućim kablovima.

Kroz opremanje lokacija za izgradnju objekata vrši se zamjena niskoaponskih nadzemnih mreža, u cilju poboljšanja kvaliteta snabdijevanja električnom energijom.

Gasni sistem

Osnovni pravci razvoja definisani su kroz slijedeće aktivnosti, koje su u cjelosti ili djelimično realizirane u 2011. godini:

- Uključivanje MRS Misoča u snabdijevanje zemanim gasom Semizovca, Vogošće i Ilijaša.
- Realizacija gasnog prstena $p=3(4)$ bar na lokalitetima Blažuj, Hadžići i Rakovica.
- Podržavanje razvoja novih privrednih kapaciteta, koji koriste zemni gas u proizvodnji.
- Sanacija i rekonstrukcija gasnih mreža, kroz opremanje lokacija za gradnju objekata.

Centralni toplifikacioni sistemi

Razvoj centralnog toplifikacionog sistema definisan je kroz aktivnosti koje omogućavaju da se osiguraju pretpostavke za organizovanje pouzdanog, modernog, efikasnog i profitabilnog sistema u obezbjeđenju funkcije javnog gradskog grijanja.

U toku 2011. godine realizirane su aktivnosti na uvođenju mjerenja utroška toplotne energije kod različitih tipova potrošača. Kroz tekuća i investiciona održavanja sistema centralnog grijanja, izvršene su sanacije i rekonstrukcije dijelova toplovoda, vrelovoda, toplotnih podstanica, kotlovskih postrojenja, u cilju dostizanja što višeg nivoa kvaliteta opskrbe potrošača toplotnom energijom i snižavanju troškova proizvodnje, transporta i distribucije.

Tečna goriva

Nabavka i distribucija ovih vrsta energenata se odvija na dosada ustaljen način, bez nekih vidljivih pomaka u smislu poboljšanja uslova nabavke i korištenja istih.

Čvrsta goriva

Čvrsta goriva imaju trend smanjenja potrošnje, a distribucija istih se vrši preko pojedinačnih isporuka, tako da se ne može ustanoviti kolika je njihova stvarna zastupljenost u energetsom bilansu Kantona Sarajevo.

Posebno je važno naglasiti da se mora voditi kontinuirana aktivnost na harmonizaciji zakonske i tehničke legislative u BiH, u okviru aktivnosti zemalja jugoistočne Europe, kroz Energetsku zajednicu (liberalizacija energijskog tržišta u okviru Energetske zajednice zemalja JIE, kojoj je pristupila i BiH).

11. Zaštita i unaprijeđenje okoliša

Fond za zaštitu okoliša FBiH je počeo sa funkcionisanjem krajem decembra 2009.god. imenovanjem Upravnog odbora Fond za zaštitu okoliša FBiH. Ovo je, napokon, stvorilo uslove da i kantonalni fondovi zaštite okoliša mogu u punom kapacitetu da funkcionišu. Skupština Kantona Sarajevo je usvojila Zakon o Fondu za zaštitu okoliša Kantona Sarajevo (decembar 2008.) te je došlo do mogućnosti uspostavljanja Fonda Kantona Sarajevo gdje se mogu očekivati značajna sredstva koja će omogućiti uspostavu metoda i načina zaštite okoliša. Ovo je bio jedan od prioritetnih ciljeva datih u Prostornom planu Kantona Sarajevo za period od 2003-2023. godine. Izrada SEA - Strateške procjene okoliša Kantona Sarajevo je završena, trenutno je u izradi Prijedlog

Uredbe o strategijskoj procjeni plana i programa na okoliš, prema Programu Vlade Kantona Sarajevo.

Kontinuiranim praćenjem stanja kvaliteta zraka, može se konstatovati da je bolji u poređenju sa predratnim periodom, do danas, stanje kvaliteta zraka nije se promijenilo, već je narušeno prvenstveno usljed povećanja broja automobila i nedovoljnog broja i kapaciteta javnih garaža, te usljed zakrčenosti saobraćajnica i neadekvatne regulacije saobraćaja. I dalje je naglašen problem polutanta – čađi, čije prosječne godišnje koncentracije prelaze dozvoljene granične vrijednosti, a tokom zime zbog meteoroloških uslova to prekoračenje je još više naglašeno. Ova prekoračenja su uglavnom prisutna na lokaciji Otoka i Ilidža, tako da u 2011. godini ova prekoračenja prisutna su i na mjernoj lokaciji Higijensku zavod u Općini Centar. Analiza mjerenih rezultata koncentracija čađi pokazuje da na lokalitetu Higijenskog zavoda prosječne vrijednosti su ostale u istom nivou, međutim, na lokalitetima Otoke vidljivo je povećanje u odnosu na predhodne godine. Međutim, mora se napomenuti da je trend pogoršanja kvaliteta zraka i u određenoj mjeri prisutan zbog prelaska građana na loženje uglja kao jeftinijeg energenta u odnosu na plin. Prisutan je porast jakih i velikih koncentracija mirisa prehrambene industrije i drugih, pa do neugodnih mirisa zbog povećanja korištenja ugljeva za proizvodnju toplotne energije.

Započeta je izrada Registra (katastar) emisije u zrak za područje Kantona Sarajevo predviđen planom i programom kantonalnog Ministarstva prostornog uređenja i zaštite okoliša za 2011. godinu. Ovim projektom predviđeno je da se:

- dopuni postojeći i izradi novi registar zagađivača zraka na području Kantona Sarajevo,
- izradi Registar emisija u zrak.

Katastar emisije je od velike važnosti i predstavlja bi značajan izvor podataka prilikom prostorno-urbanističkog planiranja, te izdavanja okolinskih dozvola.

Kvalitet vode rijeka na području Kantona Sarajevo je narušen prvenstveno u ljetnom periodu kada je bakteriološko stanje voda izuzetno loše. Tu je i problem nelegalnog odlaganja otpada uz riječna korita, kao i direktno bacanje u rijeke, industrijsko ispuštanje otpadnih voda bez tretmana, te problem kanizacionih voda i septičkih jama.

Prečištač otpadnih voda u Butilama još nije rekonstruiran i obnovljen. Urađene su sve pripreme radnje (projekti, priprema tendera) i očekuje se da će rekonstrukcija otpočeti već u prvim mjesecima naredne godine. Veliki problem predstavljaju otpadne vode koje dolaze iz Istočnog Sarajeva i Pala.

Prečištač otpadnih voda u općini Trnovo je ponovo u funkciji nakon izvršene rekonstrukcije postrojenja. U sklopu projekta rekonstrukcije postrojenja izvršena je i rekonstrukcija 2.700 m kanizacionog kolektora u Trnovu na koji su priključeni Tošići, Turovi, Godinja i naselje Trnovo. Značaj izgradnje ovog postrojenja ogleda se u zaštiti rijeke Željeznice, čije vode u području Ilidže prihranjuju izvorišnu zonu u Sarajevskom polju – Bačevo. Rekonstrukcija postrojenja i uređenje oko 2.700 metara kanizacionog kolektora u Trnovu koštalo je 1.180.000 KM.

Kroz projekt GEF Svjetska banka osigurala je 80% sredstava, dok je ostatak finansiralo Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva. Postrojenjem upravlja ViK, a odnedavno je sve kompjuterizirano. Međutim, da bi rijeka Željeznica u potpunosti ostala čista potrebno je izmjestiti deponiju smeća u Krupcu, jer je ova rijeka proglašena rijekom prve kategorije odakle se snabdijeva veliki broj stanovnika općine Trnovo. Usljed narušenog kvaliteta vode (povećanje broja bakterija) izvora Vrelo Bosne, pristupilo se čišćenju i detaljnom snimanju mogućih oštećenja i izvršeno sanjiranje kanizacione mreže na planini Igman, kao jednom od mogućih uzroka ovog pogoršanja. Posljednji rezultati govore da se kvalitet vode ponovo poboljšao.

Kvalitet tla je nepromijenjen, a nije uspostavljen ni monitoring. Nisu uspostavljene deponije za zemljište, tako da velike količine zemlje i humusa nestaju u rijekama i na deponiji komunalnog otpada. Izražen je i dalje problem nekontrolisane gradnje na potencijalnim klizištima i nastajanja klizišta usljed iste.

Nivo buke u Kantonu Sarajevo ima tendenciju porasta. Uzroci povećanje nivoa buke (od 10-15 dBA) su industrijski pogoni, neravnine i rupe u asfaltu, neporavnati šahtovi, dotrajala i bučna vozila, motocikli, stari tramvaji, loše tračnice, vozila za odvoz smeća, avio saobraćaj, saobraćajane gužve, te građevinski i drugi javni radovi.

Propisi, projekti, programi i planovi doneseni u 2011. godini

Pravilnik o pogonima i postrojenjima koji mogu biti izgrađeni i pušteni u rad samo ako imaju okolinsku dozvolu („Službene novine Kantona Sarajevo“, br. 33/11),

12. Zaštita stanovništva i dobara

Područja gdje postoji opasnost od posljedica prirodnih i ljudskim djelovanjem izazvanih nepogoda:

Područja ugrožena minskim poljima

Veličina sumnjive površine u 2011. za Kanton Sarajevo.

- Sumnjiva površina I kategorije (naselje i prostor uz naselje) iznosi 9.22 km²,
- Sumnjiva površina II kategorije (livadske površine) iznosi 13.06 km²,
- Sumnjiva površina III kategorije (šumski kompleksi) iznosi 69.78 km².

Procjene su da bi do 2019.g., prema Akcionom planu i programu za implementaciju Strategije protuminskog djelovanja u BiH za period 2009-2019., trebalo biti očišćeno ukupno 7,65 km² sumnjive površine I i II kategorije (naselje i prostor uz naselje), te ukupno 28,34 km² sumnjive površine III kategorije (šumski kompleksi), ukoliko bi se sve odvijalo planiranom dinamikom.

Plavna područja

Područja uz riječne tokove rijeka Bosne, Željeznice, Miljacke, Zujevine, Dobrinje, Tilave, Rakitnice kao i područja uz potoke su plavna područja. U 2011. godini izlivanjem rijeka posebno su ugrožena područja Općine Ilidža.

Područja ugrožena mogućnošću izbijanja požara

Područja industrijskih zona, privrednih objekata, terminala tečnih goriva, plina, benzinskih pumpi, šumskih kompleksa. Naselja su područja ugrožena mogućnošću izbijanja požara.

Podacima o većim požarima u 2011.godine ne raspolažemo

Područja izložena mogućem uticaju tehničkih katastrofa i prekomjernom zagađenju zbog havarije u pogonima

Područja industrijskih zona, privrednih objekata, terminala tečnih goriva, plina, benzinskih pumpi su područja izložena mogućem uticaju tehničkih katastrofa i prekomjernom zagađenju zbog havarije u pogonima.

Ne raspolažemo podacima o većim havarijama u 2011.god.

Područja posebne namjene

Vojne namjene-Nepokretnosti vojne namjene:

Prema podacima dobivenih od Ministarstva odbrane BiH na području Sarajevskog Kantona se nalazi 10 perspektivnih lokacija MO BIH i OS BIH, 7 neperspektivnih lokacija za OS, a 20 lokacija MO BIH i OS BIH je predato civilnim strukturama.

Ostale namjene (policija, civilna zaštita, vatrogasci i dr.)

Ne raspolažemo podacima o eventualno nekim značajnijim promjenama u 2011. godini. Stanje je nepromjenjeno u odnosu na prethodnu godinu.

13. Komunalni objekti i površine

Odlagalište kućnog otpada

Odlaganje kućnog otpada u 2011.g. sa područja Kantona Sarajevo je vršeno na Sarajevsko odlagalište kućnog otpada - gradsku sanitarnu deponiju „Smiljevići“- Buća potok.

Postojeće odlagalište obuhvata površinu od cca 60 hektara. Od toga je cca 30 hektara prostor na kome je moguće odlagati komunalni otpad dok je ostali prostor pod šumom, saobraćajnicama, građevinama i slično.

U pripremi je oko 10.000m² prostora za odlaganje.

Usluge odvoza i odlaganja na deponiju obavlja KJKP „Rad“. Količine otpada na godišnjem nivou su cca 180.000 tona komunalnog otpada i cca 80.000 tona inertnog materijala (zemlja + građevinski šut). Zemlja se koristi kao prekrivni materijal u tehnologiji zbrinjavanja komunalnog otpada u slojevima (30-50cm) prema „Glavnom projektu“, dok se građevinski šut koristi za pravljenje prilaznih puteva kroz odlagalište do mjesta za odlaganje.

Groblja

Sahranjivanje u 2011.g. uglavnom se vršilo na Komunalnim grobljima: “Vlakovo“ i „Bare“, te na ostalim aktivnim grobljima.

Usluge sahranjivanja obavljala su uglavnom pokopna društva „Pokop“ i „Bakije“, kao i druga pokopna društva organizovana po konfesijama.

Pijace i tržnice

Snabdjevanje se u 2011.g. odvijalo na postojećim pijacama i tržnicama KJKP „Pijace i tržnice“: Markale, Telali, Ciglane, Hrasno, Alipašino polje, Dobrinja, Ilidža, Vogošća.

Usluge snabdjevanja vršilo je KJKP „Pijace i tržnice“ Sarajevo.

14. Studije za potrebe izrade Izmjena i dopuna Prostornog plana Kantona Sarajevo za period 2003. do 2023. godine

A Studije koje su završene

1.	Izrada digitalnog modela terena Kantona Sarajevo
2.	Inventarizacija stanja i izrada baze podataka pokrivenosti i načina korištenja zemljišta Kantona Sarajevo u GIS tehnologiji
3.	Studija “Strategijska procjena okoliša” Kantona Sarajevo
4.	Studija “Perspektive razvoja komunikacija i veza na području Kantona Sarajevo”
5.	Studija “Stabilnost terena Kantona Sarajevo”
6.	Studija “Optimizacija energetske opskrbe Kantona Sarajevo”
7.	Studija “Funkcije centraliteta glavnog grada Države – II faza“
8.	Studija “Kulturno-historijsko i prirodno naslijeđe Kantona Sarajevo“
9.	Studija privrednih djelatnosti – II faza i Ekspertize: <ul style="list-style-type: none">▪ Perspektive razvoja poljoprivrede u Kantonu Sarajevo▪ Zaštita, korištenje i unapređenje šuma i šumskog zemljišta Kantona Sarajevo▪ Značaj vodnih potencijala (resursa) u Kantonu Sarajevo▪ Uzgoj, zaštita i unapređenje divljači u Kantonu Sarajevo
10.	Sociološka studija stanovanja
11.	Studija ranjivosti prostora

B Studije koje su u toku izrade

12.	Novelacija studije ”Upotrebna vrijednost zemljišta”	Rok za završetak XII 2011. godine
-----	---	-----------------------------------